

УДК 343.35

DOI: <https://doi.org/10.31732/2707-9155-2020-39-113-121>

Незаконне збагачення – альтернативний погляд на криміналізацію діяння

Міщук М.С.

*заслужений юрист України, кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна
tel.: (063) -83-301-46, e-mail: mishchuk.m@ukr.net
ORCID: 0000-0002-9918-1387*

Unjust enrichment – alternative approach to its criminal responsibility

Mishchuk M.S.

*Honoured lawyer of Ukraine, Candidate of Juridical Sciences (Ph.D.),
Associate Professor of the department of State and Legal Disciplines,
“KROK” University, Kyiv, street Tabirna 30-32, Ukraine
tel.: (063) -83-301-46, e-mail: mishchuk.m@ukr.net
ORCID: 0000-0002-9918-1387*

Анотація. У статті висвітлено актуальні проблеми імплементації міжнародних антикорупційних угод в законодавство України, визнання в якості кримінального правопорушення незаконне збагачення. Запровадження кримінальної відповідальності за незаконне збагачення у чинному кримінальному законодавстві України є реалізацією ст. 20 Конвенції ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 р., яка була ратифікована ЗУ від 18 жовтня 2006 р. і набрала чинності для нашої держави 1 січня 2010 р. Так, під умисним незаконним збагаченням, згідно з Конвенцією, розуміється значне збільшення активів державної посадової особи, що перевищує її законні доходи, які вона не може раціонально обґрунтувати. Сьогодні корупція продовжує становити суттєву загрозу будь-яким демократичним перетворюванням не лише в Україні, а й у будь-якій іншій державі. Необхідність відновлення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення виникла як наслідок рішення Конституційного Суду України щодо визнання положень статті 368-2 Кримінального кодексу України такими, що не відповідають Конституції України, так і нагальною потребою продовження боротьби з корупційними діяннями в Україні. Прийнята у листопаді 2019 року нова редакція кримінальної норми про незаконне збагачення не усуває необхідності доказування особою своєї невинуватості й,

таким чином, не виключає порушень статті 62 Конституції України, згідно з якою не можна покласти на особу обов'язок доводити законність набуття нею активів, тобто доводити свою невинуватість, а отже, не забезпечить ефективної боротьби з цим кримінальним правопорушенням та формування відповідної слідчої і судової практики. Проаналізувавши причини неспрацювання норми Кримінального Кодексу України про відповідальність за незаконне збагачення, визнання цієї статті неконституційною, пропонується обрати децю інший, ніж це бачить законодавець, шлях усунення вказаних причин та застосувати нові підходи до кримінально-правової кваліфікації незаконного збагачення.

Ключові слова: міжнародні антикорупційні угоди; незаконне збагачення; антикорупційне законодавство: запобігання корупції; особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; активи, законність набуття яких не підтверджено доказами.

Формул: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 9.

Annotation. The article highlights the current problems in the implementation of the international anti-corruption agreements in the legislation of Ukraine, recognition of the unjust enrichment as a criminal offense. The introduction of the criminal responsibility for unjust enrichment in the current criminal legislation of Ukraine is a realization of Art. 20 of the UN Convention against Corruption of October 31, 2003, which was ratified by the Law of Ukraine on October 18, 2006, and came into force for our country on January 1, 2010. Thus, intentional unjust enrichment under the Convention means a significant increase in financial assets of the statesman, which exceeds his legitimate income and cannot be reasonably justified. Today, corruption continues to be a significant threat to any democratic transformation not only in Ukraine but also in any other state. The need to reinstate criminal responsibility for unjust enrichment arose as a result of the decision of the Constitutional Court of Ukraine to recognize the provisions of Article 368-2 of the Criminal Code of Ukraine as not in conformity with the Constitution of Ukraine, and the urgent need to continue the fight against corruption in Ukraine. The new wording of the criminal code on unjust enrichment adopted in November 2019 does not eliminate the need to prove a person's innocence and thus does not exclude violations of Article 62 of the Constitution of Ukraine, according to which it is impossible to impose on a person the obligation to prove the lawfulness of the acquisition of assets. Therefore, it will not effectively combat this criminal offense and form an appropriate investigative and judicial practice. After analyzing the reasons for the failure of the Criminal Code of Ukraine on responsibility for unjust enrichment, and the recognition of this article as unconstitutional, it is proposed to choose the alternative approaches in order to eliminate the above reasons and apply new approaches to the criminal qualification of unjust enrichment.

Keywords: anticorruption legislation; international agreements against corruption; unjust enrichment; prevention of corruption; a person authorized to perform the functions of state or local self-government; the statesman; assets which lawful acquisition is not supported by evidence.

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 9.

*«Протидія корупції має здійснюватися виключно правовими засобами з дотриманням конституційних принципів»
(Рішення КСУ від 26.02.2019)*

Постановка проблеми

Законом України № 3207-УІ від 7 квітня 2011р. Кримінальний кодекс України (далі також – ККУ) було доповнено статтею 368-2 «Незаконне збагачення» [1].

Юридичною (правовою) підставою для впровадження кримінальної відповідальності за незаконне збагачення у ККУ стала стаття 20 Конвенції ООН проти корупції 2003 року, що ратифікована Верховною Радою України 18 жовтня 2006 р. та визначає цей склад злочину як «значне збільшення активів державної посадової особи, яке перевищує її законні доходи і які вона не може раціонально обґрунтувати» [2].

Водночас, установа кримінальної відповідальності за незаконне збагачення не здобуло повсюдного поширення в Україні як захід протидії корупції попри настільки широке міжнародне визнання.

Причини цього – недосконалість диспозиції статті 368-2 КК України, очевидний брак відповідної судової практики, відсутність єдності наукових підходів щодо регламентації кримінальної відповідальності за цей злочин.

Відтак, очевидною є актуальність дослідження кримінально-правової кваліфікації незаконного збагачення за законодавством України [3; 4].

Більш того, 26 лютого 2019 року Конституційний Суд України (далі також – КСУ) визнав неконституційною статтю 368-2, що передбачала притягнення особи до кримінальної відповідальності за незаконне збагачення [5].

З огляду на це, з питання кримінально-правової кваліфікації згаданого

злочину досі точаться дебати та суперечки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Кримінально-правову кваліфікацію незаконного збагачення досліджували такі українські науковці: Л.П. Брич, Д.О. Гарбазей, О.І. Гузоватий, О.П. Деніга, О.О. Дудоров, В.М. Киричко, О.О. Книженко, М.В. Кочеров, В.Н. Кубальський, М.І. Мельник, Д.Г. Михайленко, В.Я. Тацій, Т.М. Тертиченко, Р.В. Трофименко, В.І. Тютюгін, М.І. Хавронюк, О.Ю. Шостко.

Результати наукових досліджень кримінальної відповідальності за незаконне збагачення, в тому числі кримінально-правової кваліфікації цього злочину, знайшли відображення у трьох захищених дисертаціях, зокрема О.І. Гузоватого [4], О.П. Деніги [6], М.В. Кочерова [7].

Теоретичні та практичні питання кримінально-правової протидії незаконному збагаченню досліджено і вдосконалено в монографії О.І. Гузоватого, О.О. Титаренко [4].

Не вирішена раніше частина загальних проблем

Їх суть полягає в наступному. З одного боку, встановлення кримінальної відповідальності за «незаконне збагачення», яке часто називають також «несумірним багатством» або «непоясненим статком», надає органам державної влади змогу, зокрема, переслідувати корумпованих державних службовців та конфіскувати корупційні доходи на підставі того, що непояснений рівень їх добробуту є доказом корупційного діяння. З іншого – зберігається необхідність доказування непоясненості статків, доводити джерело незаконного збагачення шляхом виявлення та доказування злочинів, що лежать в основі цього діяння: одержання неправомірної

вигоди, розкрадання, зловживання владою або службовим становищем.

Формулювання цілей статті

Проаналізувати причини неспрацювання норми ККУ про відповідальність за незаконне збагачення, визнання цієї статті неконституційною і запропонувати шляхи їх усунення та застосувати нові підходи до кримінально-правової кваліфікації незаконного збагачення.

Виклад основного матеріалу дослідження

Сьогодні корупція продовжує становити суттєву загрозу будь-яким демократичним перетворюванням не лише в Україні, а й у будь-якій іншій державі. Останнім часом нашою країною зроблено рішучі (революційні) кроки у напрямку протидії корупції взагалі та корупційним злочинам зокрема. Одним із них стало посилення кримінальної відповідальності за ці злочини й запровадження з 2011 року в Кримінальному кодексі України (далі – КК) відповідальності за незаконне збагачення (ст. 368-2 КК) [4].

Необхідність відновлення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення виникла як наслідок рішення Конституційного Суду України щодо визнання положень статті 368-2 Кримінального кодексу України такими, що не відповідають Конституції України, так і нагальною потребою продовження боротьби з корупційними діями в Україні.

Згідно з рішенням КСУ, за приписами статей 62, 63 Конституції України законодавче формулювання складу такого злочину, як незаконне збагачення, не може покладати на особу обов'язок доводити законність набуття нею активів, тобто доводити свою невинуватість; надавати стороні обвинувачення право вимагати від особи доказати законність набуття нею активів; притягувати особу

до кримінальної відповідальності лише на підставі відсутності доказів законності набуття нею активів. У рішенні КСУ зазначається, що суттєвим недоліком законодавчого визначення незаконного збагачення як злочину є те, що в його основу покладено непідтвердження доказами законності набуття активів. «Така вразлива законодавча конструкція статті 368-2 Кодексу уможлиблює притягнення до кримінальної відповідальності за незаконне збагачення особи, яка на законних підставах набула активи у власність, але не має підтвердження законності підстав такого набуття».

Отже, з 26 лютого 2019 року Стаття 368-2 Кримінального кодексу визнана неконституційною, втратила чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього рішення, яке є обов'язковим, остаточним та таким, що не може бути оскаржене.

Після резонансу, викликаного новиною про скасування цієї статті КК України, 31 жовтня 2019 року Верховна Рада ухвалила, а Президент України підписав Закон № 263-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів», який набув чинності 28 листопада 2019 року [8].

Завданням Закону є відновлення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення, а також запровадження інституту стягнення в дохід держави необґрунтованих активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Зокрема, документ доповнює Кримінальний кодекс України новою статтею 368-5 «Незаконне збагачення», згідно з якою набуття вищевказаними особами активів, вартість яких більш ніж на 6,5 тис. неоподатковуваних мінімумів до-

ходів громадян перевищує їхні законні доходи, карається позбавленням волі на строк від 5 до 10 років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Під активами розуміються грошові кошти (зокрема готівкові кошти, кошти, що перебувають на банківських рахунках чи на зберіганні у банках або інших фінансових установах), інше майно, майнові права, нематеріальні активи, зокрема криптовалюти, обсяг зменшення фінансових зобов'язань, а також роботи чи послуги, надані особі, уповноваженій на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Також внесено зміни до Цивільного процесуального кодексу України, згідно з якими справи про визнання активів необґрунтованими та їхнє стягнення в дохід держави розглядає Вищий антикорупційний суд, що має стати гарантією неупередженого розгляду.

Довідково: за нормами адміністративного та кримінального законодавства у частині кваліфікації злочинів або правопорушень, сума неоподаткованого мінімуму доходів громадян встановлюється на рівні податкової соціальної пільги, що дорівнює 50% розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року.

Однак, уведена до чинного законодавства норма, яка регламентує кримінальну відповідальність за незаконне збагачення, на наш погляд, не позбавляє повною мірою особу від обов'язку доводити законність набуття нею активів, тобто доводити свою невинуватість, що є прямим порушенням вимог статті 62 Конституції України.

У зв'язку з цим пропонується дещо інше бачення, ніж те, що передбачає чинний закон стосовно криміналізації

відповідальності за незаконне збагачення.

Як відомо, проблема соціальної обумовленості введення та існування в Україні кримінальної відповідальності за незаконне збагачення впливає з нагальної необхідності боротьби з корупцією і доцільності перегляду змісту принципу презумпції невинуватості у зв'язку з введенням до ККУ статті, яка регламентує кримінальну відповідальність за незаконне збагачення.

Важливу роль у забезпеченні позитивних соціальних ефектів від будь-яких правовідносин, у тому числі й урегульованих антикорупційними нормами, відіграє кримінальний закон.

Оновлюючи кримінально-правовий інструментарій протидії корупції, слід враховувати основний аргумент противників встановлення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення, що базується на необхідності дотримання принципу презумпції невинуватості, якому нібито суперечить обов'язок посадової особи обґрунтувати законність збагачення.

Тому такі суперечності можуть бути не такими очевидними, якщо в диспозиції норми про незаконне збагачення не пропонувати посадовій особі у розумний спосіб обґрунтувати виниклу диспропорцію між його активами і законними доходами.

Важливо зазначити, що кримінальна відповідальність повинна наступати не сама по собі як факт неспівмірності реальних та офіційних доходів, а за корупційну поведінку, яка призвела до подібного дисбалансу. Тобто конструюючи кримінально-правову заборону за незаконне збагачення, необхідно зазначити, що воно стало наслідком корупційної поведінки самого винного, а не інших осіб.

На наш погляд, проблему необхідно вирішувати в рамках реалізації кон-

цепції кримінально-правової охорони суспільних відносин, які виникають у зв'язку зі здійсненням державної політики у сфері протидії корупції.

Зокрема, враховувати логічний зв'язок, який існує між законодавством про контроль над доходами та видатками посадових осіб і нормою, що передбачає відповідальність за незаконне збагачення.

Отже, пропонується злочинну поведінку розглядати через призму невиконання обов'язків, встановлених антикорупційним законодавством України. Особливої уваги при цьому заслуговує ситуація, коли незадекларовані реальні доходи значно, а можливо, й кратно перевищують офіційні.

Так, частиною першою статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» передбачено, що особи, зазначені у пункті 1, підпунктах “а” і “в” пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати шляхом заповнення на офіційному вебсайті Національного агентства декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі – декларація), за минулий рік за формою, яка визначається Національним агентством [9].

Окрім того, Законом України «Про запобігання корупції» ККУ доповнено Ст. 366¹ «Декларування недостовірної інформації», якою передбачена кримінальна відповідальність за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України “Про запобігання корупції”, або умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації.

Разом з цим, частиною 3 статті 50 Закону України «Про запобігання корупції» встановлено, що у разі виявлення

за результатами повної перевірки декларації ознак необґрунтованості активів Національним агентством надається можливість суб'єкту декларування протягом десяти робочих днів надати письмове пояснення за таким фактом із відповідними доказами. У разі ненадання суб'єктом декларування у зазначені строки письмових пояснень і доказів чи надання не в повному обсязі Національне агентство інформує про це Національне антикорупційне бюро України та Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру.

Отже, Законом України «Про запобігання корупції» встановлено порядок перевірки відомостей про видатки осіб, які підпадають під ризик корупції, визначено механізм звернення в дохід держави майна, відносно якого не подано відомостей, які б свідчили про придбання його на законні доходи.

Зазначені в Законі описи правопорушення можуть виступати в якості орієнтиру під час формулювання ознак об'єктивної сторони корупційного збагачення.

Враховуючи, що контроль як над доходами, так і над видатками мають одну і ту саму мету: недопущення і виявлення незаконного збагачення осіб, службова діяльність яких передбачає можливість здійснення корупційних злочинів, підхід до визначення суми злочинного корупційного збагачення має бути однаковим.

Щодо прийнятої Верховною Радою фактично нової статті 368⁵ «Незаконне збагачення», то об'єктивна сторона цієї статті фактично не усуває необхідності доказування невинуватою особою своєї невинуватості, оскільки лише констатує як підставу для кримінальної відповідальності сам факт «набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, активів, вартість яких більш ніж на дванадцять тисяч неоподатковуваних

мінімумів доходів громадян перевищує її доходи».

У частинах 2, 3, 4 та 5 цієї статті дається визначення, що слід розуміти під набуттям особою активів, що саме представляють собою активи та доходи і як визначається різниця між вартістю набутих активів та доходами. Разом з цим не зазначено, хто саме повинен доказувати виникнення різниці між вартістю набутих активів та доходами. Якщо це повинна робити особа, то це положення вступає у протиріччя зі ст.62 Конституції України.

Якщо ж для притягнення до відповідальності за незаконне збагачення буде необхідність встановлювати конкретні способи збагачення: епізоди крадіжок, отримання неправомірної вигоди, корисних зловживань, то доповнення ККУ заборонаю за незаконне збагачення втрачає сенс.

У контексті аналізу статті 368⁵ «Незаконне збагачення» слід також звернути увагу, що присвоєння даній кримінально-правовій нормі порядкового номеру «368-5» є некоректним, оскільки стаття з порядковим номером «368-2» не була виключена з КК. Вона визнає такою, що не відповідає Конституції України (рішення Конституційного Суду № 1-р/2019 від 26.02.2019 р.), тобто втратила чинність як неконституційна, але її текст і далі зберігається у тексті КК та потребує приведення у відповідність до вимог Конституції України.

До того ж, присвоєння прийнятій новій нормі порядкового номера «368-5» призвела до необхідності у внесенні змін до низки інших статей КК і КПК, у яких робилося посилання на ст. 368-2 КК.

Висновки

1. Прийнята у листопаді 2019 року редакція кримінальної норми про незаконне збагачення не усуває необхіднос-

ті доказування особою своєї невинуватості й, таким чином, не виключає порушень статті 62 Конституції України, згідно з якою не можна покладати на особу обов'язок доводити законність набуття нею активів, тобто доводити свою невинуватість, а отже, не забезпечить ефективної боротьби з цим кримінальним правопорушенням та формування відповідної слідчої і судової практики. 2. Опробовувана світовою та національною судовою практикою відповідальність за незабезпечення повного й об'єктивного декларування відомостей про свої доходи та видатки не викликає сумніву в необхідності доказування походження своїх доходів й обґрунтування джерел цих доходів і видатків, а отже, не може вважатися порушенням норм конституційного та кримінально-процесуального гарантування принципу перекладання доказування вини підозрюваною особою. 3. Урахування вищезазначених пропозицій також забезпечить правильну структурування кримінального закону, оскільки відпаде необхідність у внесенні змін до низки інших статей КК та КПК, у яких робиться посилання на ст. 368-2 КК. 4. З огляду на вищезазначене пропонується зберегти в Особливій частині ККУ порядковий номер попередньої норми про відповідальність за незаконне збагачення, виклавши її у такій редакції:

Стаття 368². Незаконне (корупційне) збагачення

Невиконання особою передбаченого Законом України «Про запобігання корупції» обов'язку про надання відомостей у разі виявлення Національним агентством про запобігання корупції за результатами перевірки декларації ознак необґрунтованості активів протягом десяти робочих днів надати письмове пояснення за таким фактом із відповідними доказами про свої та близьких осіб об'єкти декларування, а також на-

дання завідомо неправдивих відомостей у декларації про активи, вартість яких більш ніж на дванадцять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян перевищує її доходи, – карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років з конфіскацією майна.

5. Стосовно доцільності залишення у ККУ статті 366¹ «Декларування недостовірної інформації» ККУ, то її функція

має полягати у превентивному характері несення кримінальної відповідальності за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи або умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації, оскільки відповідальність за таке кримінальне правопорушення передбачає більш м'яке покарання, ніж за незаконне збагачення, і не тягне за собою таких матеріальних наслідків, як вилучення незаконних активів та конфіскації майна.

Література

1. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
2. Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції : Закон України від 18.10.2006 р. / Верховна Рада України : офіційний веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/251-16193> (дата звернення 28.04.2020 року).
3. Гузоватий О.І., Титаренко О.О. Кримінальна відповідальність за незаконне збагачення в Україні та деяких зарубіжних країнах : монографія / О.І. Гузоватий, О.О. Титаренко. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 260 с.
4. Гузоватий О.І. Кримінальна відповідальність за незаконне збагачення (порівняльне дослідження) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / О.І. Гузоватий; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпропетровськ, 2016. 20 с.
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 368-2 Кримінального кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19> (дата звернення 28.04.2020 року).
6. Денєга О.П. Кримінально-правова кваліфікація незаконного збагачення : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / О.П. Денєга ; Національна академія прокуратури України. Київ, 2015. 194 с.
7. Кочеров М.В. Відповідальність за незаконне збагачення (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) : автореф. дис на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.08 / М.В. Кочеров. Київ, 2013. 20 с.
8. Закон № 263-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів». *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 2020. № 2. Ст.5.
9. Закон України «Про запобігання корупції». *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 2014. № 49. Ст.2056.

Reference

1. The Criminal Code of Ukraine (2001), *Vidomosti Verhovnoi Radi Ukraini*, vol. 25-26, p. 131.
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2006), The Law of Ukraine “On the Ratification of the United Nations Convention against corruption”. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/251-16.193>. (Accessed 28 April 2019).
3. Guzovatiy, O.I. and Titarenko, O.O. (2018). *Kriminal'na vidpovidal'nist' za nezakonne zbagachennja v Ukraini ta dejakih zarubizhnih kraïnah : monografija* [The criminal responsibility

---

---

for the unjust enrichment in Ukraine and other states: monography]. Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, Dnipro, Ukraine.

4. Guzovatij, O.I. (2016). "Criminal responsibility for the unjust enrichment", Ph.D. Thesis, Criminal Law and Criminology, Criminal Executive Law, Dnipro National University of Internal Affairs, Dnipro, Ukraine.

5. Constitutional Court of Ukraine (2019), Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional submission of 59 People's Deputies of Ukraine on the conformity of the Constitution of Ukraine (constitutionality) with Article 368-2 of the Criminal Code of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19>. (Accessed 28 April 2019).

6. Denega, O. P. (2015), "Criminal qualification of the unjust enrichment", Abstract of Ph.D. dissertation, Criminal Law and Criminology, Criminal Executive Law, National Prosecution Academy of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

7. Kocherov, M. V. (2013), "Legal responsibility of the unjust enrichment", Ph.D. Thesis, Criminal Law and Criminology, Criminal Executive Law, State Research Institute of Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2020), The Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Confiscation of Unlawful Assets of Persons Authorized for State or Local Government functioning and Punishment for Acquiring Such Assets", vol. 2, p.5.

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On against corruption, vol. 49, p. 2056.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2020 року